

“THE CROWN” DİZİSİ KRALİÇE II. ELİZABETH KARAKTERİ KOSTÜMLERİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

SEMIOTIC ANALYSIS OF COSTUMES OF QUEEN ELIZABETH II OF “THE CROWN” SERIAL

Zeynep KAHRAMAN* – Kafiye Özlem ALP**

ÖZ: Günümüz toplumlarında insanlar, toplumlar ve devletler düşüncelerini, siyasi görüşlerini ve resmi ideolojilerini dışa aktarırken değişik göstergeleri kullanmaktadırlar. İnternet ve televizyon dizileri ise göstergelerle gönderilen mesajların iletiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bakımdan diziler yolu ile olağanüstü bir etkileme gücü de oluşturulmaktadır. Devlet başkanları veya üst düzey yöneticiler halkı yönlendirmek için çeşitli iletişim araçlarını kullanarak algı sürecini yönetebilmektedirler. Toplum yönetenler, yönetilenleri, yöneten erkin istediği konularda ve yönetimin istediği oranda bilgilendirme, tutumlarını etkileme, algı oluşturma, beklentilerini yönetme ve ikna etmeyi amaçlayarak çeşitli formlarda medyayı kullanabilmektedirler. Bu amaçları gerçekleştirmek için özel olarak hazırlanmış dizilerde; konu, imaj, negatif ve pozitif içerik, korku, sevinç, kahramanlık, cesaret ve vatanseverlik gibi duygusal formlar kullanılmaktadır. Son yıllarda yoğun olarak izlenen bu dizilerden birisi de, “Kraliçe II. Elizabeth” in yaşamını anlatan “The Crown” dizisidir. Kraliyet ailesi ve özellikle Kraliçe II. Elizabeth hem siyasi hem de popüler bir figürdür. Öte yandan II. Elizabeth, sevilen ve yakından takip edilen bir kişiliktir. Bu bakımdan kıyafet ve davranışları ile topluma verdiği mesajlar yakından takip edilmektedir. Bu çalışmada, senaryosu Peter Morgan’ca hazırlanan, finansal desteğini Left Bank ve Netflix’in üstlenmesiyle Sony Pictures Television şirketine üretimi yaptırılan “The Crown” dizisinde, gerçek tarihi bir karakter olarak başrol olan “Kraliçe II. Elizabeth” karakterinin kıyafetleri üzerine göstergebilimsel bir analiz amaçlanmıştır. “The Crown” dizisi üst bir gösterge olmakla birlikte bu gösterge içinde “Kraliçe II. Elizabeth” karakterinin kıyafetlerindeki anlam kodları üzerine odaklanmış bir okuma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: The Crown, Kraliçe II. Elizabeth, Kostüm, Göstergebilim, Toplum ve Algı

ABSTRACT: Today, people, societies, and states use different indicators when they express their thoughts, political visions and official ideologies. Internet and tv serials play significant roles in transporting messages sent by indicators. Thus, an incredible influential power is established through these serials. Presidents or high level administrators manage perception process to oriented people by using various means of mass communication. Public administrators are able to use media in different ways for convincing and informing people at the rate and topics that ruling power wants, by targeting to affect their attitudes, to establish perceptions, and to

* Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Tasarım Bölümü / Çankırı - zeynepkhr@hotmail.com (Orcid: 0000-0002-1607-4608)

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Eğitimi Bölümü / Ankara - k.ozlem.alp@gmail.com (Orcid: 0000-0002-2444-8446)

This article was checked by Turnitin.

manage thier expectations, to catch these targets in particularly designed serials, emotional forms such as subject, image, negative and positive content, horror, joy, heroism, bravery, and patriotism. One of such serials that recently followed densly is "The Crown" expressing the life of "Queen Elizabeth II". Kingdom family and particularly Queen Elizabeth II is both political and popular figure. On the other hand, Queen Elizabeth II is a beloved and followed character. Therefore, her messages given to people by her clothes and behaviors are closely followed. In this study, a semiotic analysis on costumes of "Queen Elizabeth II" as a real historical character and prime role in the serial of "The Crown" prepare by Peter Morgan for Left Bank and Netflix and produced by Sony Pictures, is aimed. Although "The Crown" serial an upper indicator, within this indicator, meaning codes have been focused on costumes of "Queen Elizabeth II" character and tried to realize a reading.

Keywords: The Crown, Queen Elizabeth II, Costume, Semiology, Society and Perception.

Giriş

Guiraud göstergebilimi; dile bağlı olmayan diğer iletişim türlerinin bilimi olan, doğal dilleri de kapsayan pek çok sayıdaki iletişim türlerinin genel bilimi olarak açıklamıştır (1994: 12). Göstergebilimin iki öncüsü ise Saussure ve Peirce'dir. Sosyal hayat içinde kullanılan göstergeleri inceleyen çağdaş dönem göstergebilim anlayışında; Peirce, öncelikli olarak mantık ve anlamlandırmayı dikkate almıştır. Saussure ise göstergebilimde toplumsal olguları ön plana çıkarmıştır.

Peirce'e göre logic (mantık), göstergebilimin diğer bir adıdır. Saussure'ün ortaya koyduğu incelemelerde ise göstergebilim sosyal özelliklidir ve göstergelerin toplumsal yaşama bağlı durumlarını incelemeyi gaye edinir. Bu iki önermeden sonra yukarıda verilen öncüllerin özelliklerine bağlı olarak karma özellikli göstergebilim yaklaşımlarıyla da karşılaşılmaktadır (Türkcan, 2013: 586).

Göstergenin insanlar üzerinde uyarma özelliği olan bir fonksiyonu bulunmaktadır. Göstergelerin uyarmasına sebep olduğu zihinsel algı bellekte diğer bir uyarma özelliği olan imgelerle ilişki kurar. Göstergenin fonksiyonu, ortaya koyduğu iletişim doğrultusunda başka imgeleri canlandırmaktır (Guiraud, 1994: 39). Göstergebilimde Peirce'in göstergelere yönelik ortaya koyduğu önemli bir ayırım göstergeleri üç sınıfa ayırmasıdır. Bu üçlü ayırım,

1. Görüntüsel gösterge,
2. Belirti,
3. Simge,

olarak sınıflanır. Bu üçlüde görüntüsel gösterge, belirttiğini direkt olarak aracısız ifade eden göstergelerdir. Bu göstergeler nesnenin gerçek var olan anlamını içerir. Belirti ise nesnesiyle bir ilişki kurar ve kurduğu bu gerçek ilişkinin bir sonucu olarak nesne tarafından anlamlandırılan bir göstergedir. Bunun en çok verilen örneği; sıcaklığın ateşin belirtisi olmasıdır. Belirti ilişki içinde olan iki şey arasında determinist bir ilişkiyi

ortaya koyar. Neden – sonuç bağlantılı olan bir yapı sergiler. Simge ise kullanıldığı toplumda ortak olarak kabul görmüş, bir nevi sosyal uzlaşmayı esas alan bir gösterge olup toplumda sembolik bir anlam ifade eder. Buna örnek olarak, hukuk alanında yaygın olarak kullanılan gözleri kapalı kadının (Themis'in) tuttuğu terazi verilebilir (Bu sembolde beyaz elbise saflığı, kadın olması özgürlüğü, gözlerinin kapalı olması tarafsızlığı ifade eder.) (Rifat, 1996). Themis heykeli, Washington'da Yüksek mahkeme binasının önünde adaletin simgesi olarak sembolik bir anlam taşımaktadır.

Göstergeler, toplum içinde ortak bir kültüre sahip olarak yaşayan bireyler arasında genellikle yazılı olmayan ancak ortak bir uzlaşımın kabul görmüş toplumsal bir anlaşmaya bağlı olarak işlev görürler. Bu işlev göstergelerin aynı zamanda sosyal bir uzlaşma özelliğinin olduğunu da gösterir. Göstergelerin bu özelliğinin yanında dil dışı iletişim aracı olma özelliği de olması göstergenin toplumlara göre içinde bulunduğu kültüre bağlı olarak ele alınmasını zorunlu kılar. Kültürel olayların ve bu olayların dayandığı nedenlerin sebep olduğu sonuçların toplumda ortak iletişim biçimi oluşturması için, toplumu oluşturan bireyler arasında var olan ilişki ve iletişimde toplum tarafından kabul görmüş olan bir uzlaşmaya dayanması zorunludur (Kıran ve Kıran, 1996). Bu toplumsal uzlaşma nedeniyle, toplumsal kültür ya da evrensel kabul görmüş bilimsel gerçeklerle üzerinde uzlaşmış olan dile bağlı ya da dil dışı olan her gösterge, toplumun üzerinde anlaştığı anlamlar gereği iletişim için birer araçtır.

Gösterge niteliği taşıyan ve çözümlendiği takdirde iletişimsel boyutuyla ele alınacak disiplinlerden birisi de sanattır. Sahne sanatları içinde sahne dekorları ve kostüm tasarımı çok önemlidir. Sanat eserinin genel analizinde ilk olarak kastedilen şey, sanat eserinin; form, teknik ve güzellik duygusuna yönelik olarak incelenip irdelenmesidir. Ancak son dönemlerde televizyon aracılığıyla dizilerde sahne dekorları ve oyuncu kostümleriyle izleyenlere çok önemli mesajlar veren göstergeler oluşturulmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde göstergebilim ve kültür ilişkili araştırmaların yakın zamanda artış gösterdiği görülmektedir. Bu artış, göstergebilimin ilkesel yaklaşımlarına yönelik tartışmalar ile postmodern dönemdeki yaşamın göstergelerinden (Brigham, 1994; Doel, 1996) müzik alanında ki göstergelere (Dunbar- Hall, 1991; Grant, 2003) kadar yayılan çok geniş bir alanda ki çalışmaları kapsamaktadır. Göstergebilime yönelik bilimsel çalışmalar ve araştırmaların, genellikle üretim nesnelere çözümlenmesi üzerine özgülendiği görülmektedir. Bu yoğunlaşmalar özellikle; resim (Burunsuz, 2007; Hancı, 2008; Özmütlu, 2009; Sezen, 2007), edebiyat (Atan, 2008; Rothfield, 1985; Yazıcı, 2007), reklam (Göçmen, 2006; İmançer ve Özel, 1999; Özcan, 2007) üzerine dilin ve görsellerin anlam çözümlenmelerinin yapıldığı çalışmalar olmakla beraber; hukuk, toplum bilimi, görsel sanatlar ve sahne sanatları gibi çok çeşitli disiplinlerde de bulunmaktadır (Türkcan, 2013: 587).

Göstergebilime ilişkin yapılan bilimsel çalışmalarda gerçek tarihi dizi karakterlerinin kostümlerinin göstergebilimsel analizini yapan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bakımdan Birleşik Krallık (United Kingdom) kraliçesi II. Elizabeth'in hayatını konu alan bir dizide kullanılan oyuncu kostümlerinin göstergebilimsel analizi olan bu çalışma ele aldığı konu yönünden göstergebilim alanında yapılan yeni bir çalışma olması yönüyle önemini ortaya koymaktadır.

Birçok araştırmacıya göre, Kraliçe II. Elizabeth yasaların, çağın ve tarihsel varlığının zorunlu gerekliliği olarak kendisine verilen sembolik rolüne bağlı kalma hususunda, yasama faaliyetlerinin haricinde sosyal hayatta çok daha hassas davranmaktadır. Sadece siyaset ve ekonomi üzerine değil, diğer konularda da tartışmaya sebebiyet verecek bir söylemde bulunmama çok özen gösteren bir yaşam tarzına sahiptir. Gazeteler, televizyon kanalları ya da diğer medya aracılığı ile kesinlikle röportaj vermez, kendi yaşamını konu edinen belgesellerin çekimi için de olsa medya karşısına geçmez ve görüntü vermez. (Baykara, 2011). Kendisine verilmiş olan kültürel değerleri yaşatma rolünü çok güzel oynar. Bu durum Kraliçe II. Elizabeth'in öncelikle devlet yöneticileri tarafından sevilmesini sağlamıştır. İngiliz Kraliyet Ailesi'nin sahip olduğu sembolik rol, Kraliçe II. Elizabeth'in ülke ve dünya siyasetinde etken değil, edilgen olmasını zorunlu kılmıştır. İngiliz toplumunda özlenen kültürel değerlerin günümüzde korunması ve aktif olarak temsil edilmesi yönünden Kraliçe II. Elizabeth'in çok güçlü ve etkin bir sembolizmin de taşıyıcısı olarak görülmesi II. Elizabeth'in Birleşik Krallık halkı için çok sevilen bir kraliçe olmasını sağlamıştır. Halk üzerinde ki bu etkisi Kraliçe'nin tüm yaşantısı boyunca toplum içindeki davranışlarını, ritüelleri ve kıyafetlerini kültürel kodları olan göstergeler haline getirmiştir.

Baykara'nın ifadesiyle "Krallık bir yanıyla, İngiltere'nin tüm dünyada hayranlık uyandırdığı geçmişinin ve o geçmişin mirasçısı olan aristokrasinin temsilcisidir. Ülke içindeki ayrıcalıklı konumunu 21. yüzyıla ve demokrasiye aykırı bulsalar bile, geniş halk kitlelerinin, İngiltere'nin dünyada eskisi gibi algılanmasını sağlayacak bir kurumun devamından gizli bir zevk alması doğal bulunur. Kraliyet de, düğünler ve türlü çeşit başka törenler vesilesiyle sunduğu vitrinle, bu hissi hem ülke içinde hem de dünyada canlı tutmayı başarır. 1860'larda Economist dergisinin editörlüğünü yapan Walter Bagehot'un dediği gibi, "Krallıklar duygulara hitap ettikleri için hep güçlü, Cumhuriyetler ise akla hitap ettikleri için hep zayıf kalacaklardır" (Baykara, 2011).

Esasen Kraliçe devamlılığın sembolüdür. Dünya Savaşlarından sonra (özellikle 2. Dünya Savaşı) Birleşik Krallığın üzerinde güneş batmayan büyük ve ihtişamlı imparatorluk iddiasını kaybetmesinden başlayarak, ekonomik sıkıntılarla dolu buhran dönemlerinden geçip tekrar eski gücünü kazandığı 90'lı yıllara kadar yaşanan tüm süreçlerde sembolik de olsa ülkenin yönetiminde olmuş bir figürdür.

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı tarihi bir drama niteliğinde olan ve Birleşik Krallık Kraliçesi II. Elizabeth' in hayatını konu alan; Peter Morgan'ın senaristliğini yaptığı, Netflix yapım şirketi için Sony Pictures Television firmasına üretimi yaptırılan "The Crown" dizisinde Kraliçe II. Elizabeth'i canlandıran başrol karakterinin kostümleri üzerine göstergebilimsel analiz yapmak; kostümlerdeki göstergelerin tarihsel, kültürel ve toplumsal olgularla ilişkisini kurmaktır.

Bu çalışmada; gerçekçi bir ortamda meydana gelmiş olan olgular ve olaylar bütüncül bir yaklaşımla gözlem yapılarak analiz edilmiştir. Bu inceleme şekli de araştırmanın nitel bir araştırma olmasını zorunlu kılmıştır. Nitel araştırmaların amaçlarından birisi de insanların toplumsal yaşamlarını nasıl oluşturduklarını anlamak ve yaşadıkları toplumu nasıl algıladıklarını yorumlamaktır. Bu çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden etnografik bir desen içermektedir. Bir toplumun kültürünü, sahip olduğu gelenek ve görenekleri incelemekte ve bunlar içerisinde Kraliçe II. Elizabeth'in kostümlerinin topluma verdiği mesajları ve toplum üzerinde oluşturduğu algıyı göstergebilimsel yaklaşımla incelemektedir.

Bu çalışmamızda bir okuma yöntemi olan göstergebilim kültürel kodlar üzerinden ele alınmıştır. Çalışma, kültürel kodlar aracılığı ile topluma verilmek istenen mesajları okumaya yönelik bir yöntem yaklaşımı ortaya koymakta ve bu bakımdan kültürel çalışmalara katkı sunmaktadır.

Birleşik Krallık Ve Kraliçe II. Elizabeth Dönemi

"Resmi adı United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı) olup kısaca Büyük Britanya veya Birleşik Krallık şeklinde de söylenen ve günümüzde İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda sınırlarını kapsayan Birleşik Krallık, demokratik parlamenter yönetim sisteminin ilk örneğidir. Aynı zamanda da dünyanın ilk kapitalistleşen ve sanayileşen ülkesidir." (Özdemir, 2017: 17).

Britanya İmparatorluğunun temelleri, 16. Yüzyılın ikinci yarısında, İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth döneminde atılmıştır. 1600'lü yıllarda sömürgecilik yoluyla ekonomik olarak oldukça güçlenen İngiltere, Amerika kıtasının keşfinden sonra kıtanın kuzeyinde koloniler kurmuş ve 1707 yılında İngiltere ile İskoçya tarihten gelen sorunlarını bertaraf ederek birleşmişler ve Büyük Britanya Krallığını kurmuşlardır. Daha sonra bu birliğe, 1800 yılında bu birleşmeye İrlanda'nın da dâhil olmasıyla Büyük Britanya ve İrlanda Birleşik Krallığı kurulmuştur (Birleşik Krallık Tarihi, 2020).

Birleşik Krallık, I. Elizabeth döneminden sonra, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan ikinci kez doruk noktasına çıkmıştır. Bu dönemde sömürgelerinin sayısı artmış ve "üzerinde güneş batmayan" İmparatorluk olarak anılmaya başlamıştır (Armaoğlu, 1999).

20. yüzyılın ilk çeyreğine gelindiğinde ise Birleşik Krallık; Avustralya, Hindistan, Orta Doğu, Afrika ve Amerika kıtasının kuzeyi, dâhil olmak üzere, dünyanın dörtte birini kapsayan, toplamda 36,6 milyon km²'lik bir alana ve 458 milyon kişilik nüfusa hükmeder hale gelmiştir (URL-1; Özdemir, 2017: 30).

Birleşik Krallık, II. Dünya Savaşı sonrası, 1952'de tahta çıkan ve halen hükümdarlığı devam eden Kraliçe II. Elizabeth ile 21. yüzyılda dünyadaki en güçlü ülkeler arasında yerini almış ve halen bu yerini korumaktadır. Temelleri 1950'lerde atılan Avrupa Birliği'nin en önemli ve etkin üye ülkelerinden biri arasında olmuştur. Üye olduğu dönemde Avrupa Birliği'nin ortak para birimine geçmemiş kendi parasını kullanmaya devam etmiştir. Yaptığı halk oylaması sonucuna bağlı olarak 31 Ocak 2020'de birlikten resmen ayrılmıştır. Günümüzde aktif olarak; dil, kültür ve siyaset alanlarında eski sömürgeleri üzerindeki etkisinin sürdürmekle birlikte, İngiliz Milletler Topluluğu çatısı altında, Birleşik Krallık'ın eski sömürgeleriyle, ekonomik ve siyasi iş birliği yapmaktadır (URL-1).

İngiliz Milletler Topluluğu'nun Başkanı Kraliçe II. Elizabeth'dir ve Kraliçe, topluluğun üyesi olan elli üç ülkeden on altısının kraliçesidir. Kraliçe bu görevinin yanı sıra İngiltere Kilisesi Yüksek Valisi'dir. Asıl adı *Elizabeth Alexandra Mary Windsor*'dir. Günümüzde Kral VI. George ve Kraliçe Elizabeth olarak bilinen York Dükü ve Düşesinin ilk çocukları olarak 21 Nisan 1926 tarihinde Londra'da dünyaya gelmiştir. Çocukluğunda *Lilibet* ismiyle çağrılmıştır. Kendisinden dört yaş küçük Margaret adında bir kız kardeşi vardır (Martı, 2020).

Elizabeth, çocukluğu boyunca evde özel eğitim görmüştür. Hatta dadısı ile konuşabilmek için Fransızca öğrenmeye başlamıştır. Henry Marten'den (o dönemde Eton College'de Başkan rektör olarak görevli) anayasa tarihi dersleri almıştır. Daha Eton College'in öğrencisi olmuştur. Bu okulda, Lilibeth'in kendi akranları ile etkileşimde olabileceği doğal eğitim ortamının olması için özel sınıf oluşturulmuştur (URL-2).

Elizabeth henüz on yaşında iken, 1936 yılında, Amcası VIII. Edward Kraliyet tahtını Elizabeth'in babası VI. George'a bırakarak çekilmesi üzerine Krallığın veliahtı olmuş ve *Yüce Prenses Elizabeth* unvanını almıştır.

1939 Eylülün 'de, İngiltere, altı yıl sürecek olan İkinci Dünya Savaşı'na girdiğinde Elizabeth henüz on üç yaşında idi, savaşın sonlarına doğru Anavatan Ordusu Yardımcı Hizmetler sınıfında motorlu araçların bakımı, onarımı ve kullanımı konusunda eğitim görmüştür. Böylelikle savaşa katılan ilk devlet adamı olmuştur. Krala bir şey olması durumunda o zaman için devletin beş danışmanından birisi olarak hareket edebilmiş ve Parlamento'da yasa değiştirebilmiştir. Bu esnada 1944 Temmuz'unda İtalya'ya ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir. 1945 Şubat'ında fahri ikinci teğmen olarak Kadın Yardımcı Bölgesel Hizmetine katılmıştır. Burada yukarıda bahsi geçen ordu eğitimini almış ve beş ay sonra fahri genç

komutanlığa terfi ettirilmiştir. İngiltere sömürgelerine ilk gezilerini 1947 yılında gerçekleştirmiştir (Martı, 2020).

20 Kasım 1947'de, uzaktan kuzeni olan, Danimarka ve Yunanistan eski prensi, Kraliyet Deniz Kuvvetlerinde teğmen olarak görev yapan Philip Mountbatten ile evlenmiştir. Kral VI. George düğünden önce Prens Philip'e bazı unvanlar vermiştir. Bu unvanlar; Edinburgh düklüğü, Merioneth kontluğu ve Greenwich baronluğudur. Evliliklerinden; Galler Prensi, Prens Charles; Kraliyet Prensesi, Prenses Anne; York Dükü, Prens Andrew ve Wessex Kontu, Prens Edward dünyaya gelmiştir (Martı, 2020).

Kraliçe Elizabeth, 6 Şubat 1952'de babasının ölümüyle tahta geçmiştir. Tahta geçtikten yaklaşık dokuz ay sonra (4 Kasım 1952'de) parlamentoda ilk açılış konuşmasını yapmıştır. Resmi olarak kraliyet tacını 1953 yılında takmış ve taç giyme töreni, kraliyet tarihinde ilk kez televizyonlarda yayınlanan taç giyme töreni olmuştur. Aynı zamanda 1949 yılında kurulan ve babasının ilk başkanı olduğu İngiliz Milletler Topluluğu'nun başkanı seçilmiştir. Başta Birleşik Krallık olmak üzere; Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika, Pakistan, Seylan ve Kanada olmak üzere yedi ülkenin de kraliçesi olmuştur.

İngiliz Milletler Topluluğu'nun Başkanı olan Kraliçe II. Elizabeth, esasen siyaset üstü bir konumda bulunmaktadır. 1926 yılında doğan, 1952 yılında tahta geçen, 1953 yılında resmi taç giyme törenini gerçekleştiren Kraliçe II. Elizabeth, Birleşik Krallığın siyasi tarihinde kendisinden önce en uzun süre tahta kalan Kraliçe Victoria'nın tahta kaldığı süreyi geride bırakarak, günümüzde Kraliyet tahtında en uzun süre kalan Kraliyet ailesi mensubu olmuştur. Kraliçe bu unvanını 9 Eylül 2015 tarihinde kazanmıştır (URL-4).

Onun döneminde teknoloji sayesinde halka açılan kraliyet ihtişamı, oluşturulan kamuoyu ve asırlık kraliyet geleneklerini yıkarak gezilerinde sergilediği halka yakın tavırlar etkileyiciliğini ve tarafına duyulan sevgiyi arttırmıştır.

Birleşik Krallıkta Kıyafetlerin Göstergibilimsel Önemi

Kostüm tarihi incelendiğinde giysilerin her dönemde bir statü sembolü olduğu açıkça görülmektedir. Özellikle imparatorluklar çerçevesinde giysiler ve aksesuar elemanları, güç odaklarını ifade eden, sömürülen ve sömüren arasındaki farkı ortaya koyan önemli göstergeler olmuştur.

Birleşik krallık tarihinde, birçok siyasal ve ekonomik reformun gerçekleştiği Kraliçe Viktoria döneminde toplumdaki sınıflar arasındaki uçurum çok fazla derinleşmiş ve sosyal statü oldukça önem kazanmıştır. Çünkü sanayi devrimi ile birlikte gelen fabrikalaşma süreci küçük üreticileri ortadan kaldırmış, zengin fabrika sahipleri burjuvazinin mevcut yapısını değiştirerek en zengin burjuva sınıfını oluşturmaya başlamıştır. Sömürgecilik ve sanayileşme ile elde edilen ekonomik güç sadece zenginler

sınıfı tarafından kullanılmış, orta sınıf neredeyse yok olmuştur ve işçi sınıfı denen yeni bir sınıf ortaya çıkmıştır (Daldal, 2020: 9-10).

Bu dönemde halkın giydiği kıyafetler, onların ekonomik durumunu açık bir şekilde ortaya koymaktaydı. İngiltere’de Kraliçe Viktoria tarzını benimseyen zengin İngiliz kadınlar, Kraliçe Viktoria giyim tarzlarıyla yüksek statülerini göstermekteydi. Öyle ki Veblen: “döneme ait kadın tarzının ihtişamını, kocasının servetinin bir yansıması olarak gösterişçi tüketimin ete kemiğe bürünmüş hali olan Viktoryen dönem kadınına has zoraki aylaklığın bir sembolü olarak değerlendirmiştir” (Fogg, 2014: 146-147). Böylelikle bu durum giysi tarihinde “Viktoria Tarzı” olarak yerini almıştır.

Kraliçe Viktoria döneminde öne çıkan esas konu ahlakçılık ve tutuculuktur. Bu öne çıkan ahlakçı tutum İngiliz muhafazakârlığının şekillenmesinde çok önemli bir role sahiptir ve “Viktoria Ahlakı” olarak adlandırılmıştır (Daldal, 2020: 10). Zira dünyada muhafazakârlığın en güçlü olduğu yerlerden biri daima İngiltere olmuştur. Bunda coğrafi sebeplerden doğan kültürel nedenler büyük rol oynamıştır. Viktoria Ahlakı Kraliyet üyesi bir kadının giysilerinde de etkisini göstermiştir. Bu etkiye göre, Kraliyet üyesi bir kadının kıyafetleri sıradan bir insan kıyafetinin açıklığında olamaz. Çünkü bu açıklık onu değersizleştirecektir. Kendisini beden uzuvlarını göstererek sergilemesi, onu insani duygular içerisine sokacaktır. Oysaki hanedan üyeleri, özellikle de kraliçe herkesten üstündür ve toplumdakilerden farklı bir yaşam sürmesi gerekmektedir. Bunu da ilk olarak ve en belirgin şekilde giyim tarzlarıyla ortaya koymalıdır. Kraliyet üyelerinin zenginlik, zarafet ve asaletle ön plana çıkmaları daima tercih sebebi olmuştur. Bu yüzden kraliyet üyelerinin ölçülü bir stile sahip olmaları gerekmektedir. Kraliyet için bu durum o kadar önemlidir ki bundan dolayı hanedan üyelerine giyim kuşam konusunda uyulması gereken birçok kurallar getirilmiştir.

Kraliyet üyelerinin aşırı dekolteli, omuzları tamamen açıkta bırakan veya yırtmaçlı kıyafetler giymeleri yasaktır. Etek ve elbiselerin boylarının diz hizasında olması gerekirken, elbise askıları da iki inçten dar olmamalıdır. Kraliyetin resmi bir uygulaması olmamakla birlikte kadınların ten rengi külotlu çorap giymeleri istenmektedir. Renkli ojelere ve rujlara izin verilmemektedir. Ayrıca kraliyet kadınlarının gün içerisinde akşam altıya kadar şapka ile, daha sonrasında da evli kadınların taç ile dolaşma zorunluluğu vardır. Ayrıca Gelin adayı daha önce bir evlilik gerçekleştirdiyse sade bir gelinlik tercih etmelidir (URL-2; Kırdemir, 2018).

Siyah yas rengi olduğu için gündüz davetlerinde siyah renk kullanmak yasaktır. Ayrıca seyahate çıkan her üyenin bavulunda mutlaka bir yas kıyafeti bulundurması gerekmektedir. Bunun sebebi ise 1952 yılında Elizabeth’in Kenya gezisi sırasında babasının vefat etmesi ve dönüşte uçaktan inerken giyecek uygun kıyafetin bulunmamasıdır (URL-2).

Aile üyeleri resmi yurt dışı ziyaretlerinde, saygılarını göstermek amacıyla, o ülkenin sembol renklerini içeren kıyafetler tercih etmelidir. Bu durum; Kraliçenin Avustralya seyahatinde sarı renkli kıyafet giymesi, Etiyopya'ya gittiğinde ise ülkenin bayrağındaki renklere binaen yeşil renkli bir kıyafet giymesi ile örneklendirilebilir (Menkes, 2016).

Ayrıca davranış ve tutumlara yönelik koyulmuş olan kurallar da bulunmaktadır; resmi olan etkinliklerde ziyaretçilerle tokalaşmaya, her an izleyicileri ve halkı selamlamaya hazır durumda bulunmak için, kraliyet kadınlarının yanlarında bulundurdıkları çantalarını daima sol ellerinde taşımaları bir nevi zorunluluktur.

Giyim konusunda kurallarla çevrelenenler yalnızca kadınlar değildir. Erkek çocuklarının da mevsim fark etmeksizin sekiz yaşına gelene dek şort giyme zorunluluğu vardır. Çünkü İngiliz geleneklerine göre şort çocukluğu, pantolon ise erkekliği simgelemektedir (Kırdemir, 2018).

Kraliçe II. Elizabeth'in stili ele alındığında sade ama şıklıktan ödün vermeyen bir tarz ortaya çıkmaktadır. Ancak yaptığı hiçbir tercih rastgele olmayıp, hep bir mesaj iletme üzerinedir. Bu durum özellikle resmi tören kıyafetlerinde açıkça ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak 1953'te taç giyme törenindeki elbisesi üzerindeki işlemelerde; deve dikeni motifi İskoçya'yı, temsilen, yonca motifi İrlanda'yı temsilen, pırasa motifi Galler'i simgelemesi için işlenmiştir. Aynı elbisede İngiliz Tudor gülü motifi İngiliz Milletler Topluluğu'nun birliğini vurgulamak için kullanılmıştır (Menkes, 2016). Ayrıca taktığı beyaz eldiven devlet yönetiminde ellerinin temiz kalacağını mesajının halka iletilmesinin göstergesidir.

İçinde bulunduğu her dönemin stil kodlarını kendi tarzına uyarlayan kraliçenin giyimindeki en gösterişli unsurlar şüphesiz kullandığı şapkalar, gösterişli ve nadir mücevherler olmuştur. Tutma şekillerine göre hep bir mesaj ileten el çantaları ve eldivenleri, renkli takım elbiselerinin vazgeçilmez tamamlayıcısıdır. Ayrıca kraliçenin tarzındaki canlı renkler de onun stilinin ayırt edici özelliklerindedir. Zaman zaman neon renkleri bile kullanmaktan çekinmemiştir. Bunun en önemli nedeni ise, kraliçenin kalabalıkta kolayca fark edilir olmasını sağlamaktır.

“The Crown” Dizisi

Peter Morgan tarafından senaryosu yazılan “The Crown”, maddi külfetini Left Bank Pictures ve Netflix medya hizmet sağlayıcı şirketlerinin üstlenmiş olduğu ve Sony Pictures Television tarafından çekimleri yapılmış olan tarihi bir televizyon dizisidir. The Crown, Kraliçe II. Elizabeth'in hayatında özellikle saltanat dönemine odaklanmış olan bir biyografik hikâyedir (URL-5). Kraliçe II. Elizabeth'in saltanatı döneminde politik - siyasi üstünlük sağlamak için ortaya çıkan çekişmeleri, dönem karakterlerinin aşk ve aile hayatlarıyla birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısına şekil veren olayları anlatmaktadır. Çekimler, Borehamwood, Hertfordshire'da bulunan Elstree stüdyolarında, Birleşik Krallık'ta ve

uluslararası alanda gerçekleşmiştir. İlk sezon Netflix tarafından 2016'da, ikincisi 2017'de, üçüncüsü 2019'da ve dördüncüsü 2020'de olmak üzere toplamda kırk bölüm yayınlanmıştır. Beşinci sezon ise 2022 yılı için planlanmaktadır (URL-5).

Dizinin birinci sezonu, olayların başlangıcına bir ön hazırlık niteliğinde olup Elizabeth'in şimdiki eşi o zamanın Edinburgh Dükü Philip ile 1947'de ki evliliğinden, Elizabeth'in kız kardeşi Prenses Margaret'in grup Kaptanı olarak görev yapan Peter Townsend ile 1955'te olan nişanının bozulması sürecine kadar olan dönemi kapsamaktadır. İkinci sezon, 1956'daki Süveyş krizinden 1963'te Başbakan Harold Macmillan'ın emekliliğine ve 1964'te Prens Edward'ın doğumuna kadar olan dönemi kapsamaktadır. Üçüncü sezon, Harold Wilson'ın başbakan olarak iki dönemi de dahil olmak üzere 1964 ve 1977 arasındaki dönemi kapsar ve Camilla Shand'ı tanıtır. Dördüncü sezon 1977'den 1990'a kadar uzanıyor ve Margaret Thatcher'ın başbakan olarak görev süresi ve Lady Diana Spencer'ın Prens Charles ile evliliğini içermektedir. Serinin beşinci ve altıncı sezonları ise kraliçenin saltanatını 21. yüzyıla kadar kapsamaktadır (URL-5). İlk iki sezonda kraliçeyi Claire Foy canlandırmıştır. Prens Philip rolünde ise ona Matt Smith eşlik etmiştir. Üçüncü ve dördüncü sezonlarda ise Olivia Colman Kraliçe olarak karşımıza çıkmıştır. Prens Philip karakterine ise Tobias Menzies hayat vermiştir.

Sezonlar	Bölümler	Kraliçe II.Elizabeth Karakteri	Yönetmenler	Senaristler	Yayın Tarihi
1. Sezon	10 Bölüm	Claire Foy	Stephen Daldry Philip Martin Julian Jarrold Benjamin Caron	Peter Morgan	4 Kasım 2016
2. Sezon	10 Bölüm	Claire Foy	Philip Martin Benjamin Caron Philippa Lowthorpe Stephen Daldry	Peter Morgan Amy Jenkins Tom Edge	8 Aralık 2017
3. Sezon	10 Bölüm	Olivia Colman	Benjamin Caron Christian Schwochow Jessica Hobbs Sam Donovan	Peter Morgan James Graham David Hancock	17 Kasım 2019
4. Sezon	10 Bölüm	Olivia Colman	Benjamin Caron Paul Whittington Julian Jarrold Jessica Hobbs	Peter Morgan	17 Kasım 2020

Tablo 1: The Crown Dizisi Sezonlar, Baş Rol, Yönetmen Ve Senarist Tablosu (URL-3).

The Crown; oyunculuk, yönetmenlik, yazma, sinematografi ve üretim değerleri için övgüyle karşılanmış bir yapımdır. İlk üç sezon için toplam 39 Primetime Emmy Ödülü adaylığı kazanmış, dizi 77. Altın Küre Ödülleri'nde

En iyi Drama TV dizisi için aday gösterilmiştir. Dizi aynı zamanda en çok izlenen diziler arasındadır.

“The Crown” Dizisi Kraliçe II. Elizabeth Karakteri Kıyafetlerinin Göstergebilimsel Analizi

Elbiseler yalnızca insanın doğal ihtiyacını karşılamak için üretilmiş eşyalar değildir. Toplumların kendi kültürleri içinde aynı zamanda güçlü mesajlar veren, görüldüğünden farklı yan anlamlar içeren, birçok kültürel değerden etkilenerek şekil alan ve sürekli olarak değişirken sosyo-kültürel kodları nesilden nesile aktaran toplumsal ve kültürel bir olgudur. Özellikle büyük krizlerin yaşandığı dönemlerde giysilerle topluma verilen mesajlar çok önemlidir. Göstergelerle çok değişkenli sistemler kurabilmesi için kıyafetler önemli bir gösterge alanıdır. İnsanın korunmasında temel unsurlardan olan giysinin asıl amacı “korumak” olsa da, zamanla modanın göstergesi olarak rol almaya başlamıştır. “Herkesin nesnelere gördüğü yerde göstergebilimcinin gördüğü göstergelerdir” diyen Umberto Eco’nun tanımlamasına göre, bir bildiri aktarmak ereği olan her giysi istemli bir göstergedir” (Aktulum, 2019a: 11).

Barthes, moda için göstergebilim çalışmalarında halk giysilerini, değişmez özelliklerinden dolayı dil olarak, özel tasarım giysileri ise söz olarak tanımlamıştır. Bu bakımdan Kraliçe II. Elizabeth’in gelinliği ve taç giyme törenlerindeki kıyafetleri birer söz niteliğindedir.

“Barthes (1967) “Moda Dizgesi” çalışmasında üç giysi türünden bahseder. Bunlar görüntü giysi, yazılmış giysi ve gerçek giysidir. Görüntü giysi gerçek giysiye göndermede bulunan fotoğraflanmış veya desen olarak resmedilmiş giysi türüdür. Yazılmış giysi dil ile betimlenen giysi türüdür. “Görüntü giysi ve yazılmış giysi yapıları ve gereçleri farklı olmasına rağmen gerçek giysiye göndermede bulunur. Gerçek giysi ise tüketilemez ve giysinin gerçekliğinin bir bölümüdür. Genel bir dile gönderme yapar ve o dilden çıkan her giysi söze karşılık gelir. Görsel ve sözel giysiler de dilin somutluk kazanmış özel biçimleridir, onlar da söze karşılık gelirler. Barthes Moda Dizgesi’nde düz anlam ve yan anlamın ayrılmazlığını vurgulamıştır. Düzanlam giysinin bilinen anlamını yansıtırken yananlam metaforik bir anlatıma sahip olur. Bu aşamada giysiye gerçek anlamının ötesinde başka anlam yüklenir.” (Tanyer ve Alp,2020: 1544).

Bu bakımdan bu çalışmada Kraliçe II. Elizabeth’in dizideki kıyafetlerinin Barthes’ın anlamlandırma şeması özelinde göstergebilimsel incelemesi yapılmıştır.

Birinci Sezon Birinci Bölüm

Bu bölümde ağırlıklı olarak işlenen konu Kraliçe II. Elizabeth’in evliliği ve düğün merasimidir.

Görsel 1: Düğün Merasimi - Birinci Sezon Birinci Bölüm, 12:23.Dakika (URL-5).

Gösterg e	Düzanlam		Yananlam
	Göstere n	Gösterilen	Kültürel Kodlar
The Crown dizisinde düğün merasiminden bir fotoğraf	<ol style="list-style-type: none"> 1. Taç 2. Küpe ve kolye 3. Gelinlik 4. Çiçek demeti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kıymetli taşlardan yapılmış bir taç 2. Birbiriyle uyumlu sade inci küpeler ve iki sıralı inci kolye 3. Üzerinde değişik motifler olan beyaz gelinlik 4. Mersin çiçeklerinden hazırlanmış bir demet çiçek 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Taç çok şık ama sade tasarlanmış dönemin şartlarına bağlı olarak ülkenin içinde bulunduğu zor koşullarda kraliyet ailesinin lükse ve şatafata kaçmadığını göstermekte. 2. Gelin takılarının çok sade olması ve inci olması gösteriştten uzak olduğunu yanında gelinin saflığının ve masumiyetinin göstergesi. Ayrıca aynı kıyafette değişik öğelerin bulunması göstergebilim açısından bir dizim oluşturmuştur. 3. Gelinliğin beyaz olması saflığı, masumiyeti ve bekâreti temsil etmektedir. Üzerindeki motifler güzel bir geleceğin dizaynıdır. 4. Gelinin çiçek demetindeki mersin çiçekleri. Roma mitolojisinde Venus'e ithaf edilmiştir. Avrupa kültürlerinde gelin buketlerinde bu çiçekten olması gelenektir. Aşk ve aşkın sevincini anlatır.

Tablo 2: Birinci Sezon Birinci Bölüm, 12:23. Dakika Görsel Analizi

Kültürel Kodlar: Kraliçe II. Elizabeth'in düğünü 2.Dünya savaşından hemen sonra yapıldığı için İngiltere'nin o gün içinde bulunduğu zor koşullar dizide düğün merasimine yansıtılmış, Kraliçe'nin takıları ve gelinliği çok sade hazırlanmıştır. Özellikle tacı ve takıları bir prensesin düğünü için çok sadedir. Bu gösterge ile halka kraliyet ailesinin israf içinde olmadığını ülkenin içinde bulunduğu şartları gözeterek çok sade bir yaşam içinde oldukları gösterilmiştir. Takıların inci olması tesadüfi olmayıp tarihsel ve kültürel köklere dayanmaktadır. İnci Sümerlerde neslin üremesi anlamına

gelirken Yunanlılarda evliliğin sembolü olmuştur. En eski çağlardan beri inci, statü, kraliyet, bilgelik sembolü olarak sadece kraliyet üyeleri tarafından kullanılmıştır (Wilkinson, 2011: 46). Bu bakımdan kraliçenin batı kültürünü oluşturan en eski kültürel simgeleri kullandığı söylenebilir. Beyaz gelinlik üzerindeki zambak ve portakal çiçeği desenleriyle İngiltere halkına güzel ve bolluk içinde bir gelecek vaat edilmiştir. Öte yandan beyaz zambak batıda saflık ve bakirelik ile bereketi sembolize eder (Wilkinson, 2011: 82). Gelinin çiçek demetindeki mersin çiçekleri Kraliçe'nin halkına olan sevgisinin ve vatanına olan aşkının göstergesi olarak okunabilir.

Birinci Sezon İkinci Bölüm

Bu bölümde ağırlıklı olarak işlenen konu Kraliçe II. Elizabeth'in Kenya gezisidir.

Görsel 2 – 3: Kraliçe II. Elizabeth'in Kenya Gezisi - Birinci Sezon İkinci Bölüm, 09:19 ve 09:22 Dakikalar (URL-5)

Gösterge	Düzenlam		Yananlam
	Gösteren	Gösterilen	Kültürel Kodlar
The Crown dizisinde Kenya gezisinden fotoğraf	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şapka 2. Eldiven 3. Çanta 4. Elbise 5. Çiçek 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beyaz Örgü taç benzeri şapka 2. Üç sıra inci kolye 3. Beyaz eldiven 4. beyaz kadın çantası 5. Uçuk mavi kısa kollu kadın elbisesi 6. İki farkı kır çiçeğinden oluşturulmuş küçük çiçek demeti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Örülerek imal edilmiş yarım şapka üzerindeki taglarla bir kraliyet tacına benzetilmiş taca benzetilmiş şapkanın beyaz olması kraliyetin temizliğine gönderme yapıyor. 2. İnci kolye takılan boyuna ve kişiye bir zarafet ve güzellik katar. Bu zarafetin yanında Kraliçenin Mütevazılığının da bir göstergesidir. 3. Kenya'da beyaz eldiven giyilmesi kraliçenin siyasal masumiyetinin göstergesi olmakla birlikte, bu ziyarette tokalaşmalardan dolayı bir hastalığa karşı korunmasına yönelik bir izlenim oluşturuyor. 4. Beyaz çanta, kıyafetin bir dizim oluşturmasında tamamlayıcı bir aksesuar olmakla birlikte Kraliçenin karşısındaki insana mesaj vermede ve karşıya mesafe koymada kullanılan bir eşya 5. Uçuk mavi renkli sade kadın elbisesi renginden dolayı karşı tarafa bir güven ve

		huzur veriyor elbisenin sadeliği ve dikim biçimi Kraliçenin sade, mütevazı yaşam tarzını gösteriyor. 6. Çiçeğin özellikle zenci bir çocuğun elinde olması ve kır çiçeği olması Kenya'nın güzelliklerinin halk tarafından kraliyete sunulmasını göstermektedir.
--	--	---

Tablo 3: Birinci Sezon İkinci Bölüm, 9:19 ve 9:22.Dakika Görseli Analizi

Kültürel Kodlar: Görenlere bir tacı anımsatacak şekilde örülmüş yarım şapka taç ile şapka arasındaki görünümüyle Kenya'da bir kraliçenin varlığını göstermektedir. Birinci görsele bakıldığında bu örgü şapka tam bir taç görünümündedir. Örgü olması da Kraliçe'nin sade yaşamını göstermektedir. İnci kolye The Crown dizisinin birçok bölümünde kullanılan bir asalet, kraliyet gösterenidir. Bu gösterenin göstergesinde ki üç sıra inci kolyenin ortak kültürel kodunda o zamanın koşullarına bağlı olarak kraliçeye bir ayrıcalık katmakta, sade yaşamına vurgu yapmaktadır. Beyaz eldivenler Kraliçe'nin gizli bir koruma tedbiri olmasının yanında Kraliçe'nin siyasal masumiyetinin bir göstergesidir. Kraliçenin beyaz çantası onun karşısındaki insanlara mesaj göndermesini sağlayan bir eşya olmasının yanında kıyafetin tamamlayıcısı ve temizliğin simgesidir. Kraliçenin elbisenin sadeliği ve rengi karşı tarafta bir güven oluşturmanın yanında mütevazılığın de göstergesidir. Ayrıca mavi renk tarih boyunca tanrısallık, saflık, dinginlik ve arılık sembolü de olmuştur (Wilkinson, 2011: 281). Kraliçeye kır çiçeği verilmesi ise bağlılık ve vefanın göstergesidir.

Birinci Sezon Beşinci Bölüm

Bu bölümde ağırlıklı olarak işlenen konu Kraliçe II. Elizabeth'in taç giyme törenidir.

Görsel 4 – 5: Taç Giyme Töreni - Birinci Sezon Beşinci Bölüm, 45:11. ve 45:34 Dakikalar (URL-5).

Gösterge	Düzanlam		Yananlam
	Gösteren	Gösterilen	Kültürel Kodlar
The Crown dizisinde Taç Giyme Töreninden fotoğraf	1. Elbise 2. Taç 3. Küpe ve yüzükler 4. Eldiven 5. Asa 6. Pelerin	1. Beyaz elbise 2. Gösterişli altın taç 3. Kıymetli taşlarla süslü küpe ve yüzükler	1. Beyaz elbise temizliğin saflığın ve yeni tertemiz bir dönemin başlangıcını göstermektedir. Tıpkı gelinlik gibi olmasıyla kraliyet zarafeti vurgulanmıştır. İpek olan beyaz elbisenin taç giymeden önceki çok sade hali Kraliçenin sade yaşamını göstermektedir. 2. Taç krallığın ihtişamını gösteren altından yapılmış ve değerli taşlarla süslenmiş tacın gösterişli olması ve ihtişamı devletin gücünü göstermektedir. Taçta bulunan haç, Kilisenin otoritesini ve kraliçenin inancın koruyucusu olacağını, Kraliçenin kiliseyi koruyup ona hizmet edeceğinin göstergesidir
		4. Sağ elde tek eldiven 5. Altından yapılmış iki asa 6. Beyaz elbise üzerinde altın rengi kraliyet pelerini	3. Taç giymeden önce hiç takı olmaması taç giydiğinde ise çok gösterişli küpe ve yüzüklerin olması devleti ihtişamla ve zenginlikle temsil etmesidir. 4. Eldivenin sadece sağ elde olması ve bu elinde kraliyet asasının olması devlete ait kutsal sınırlar için elini temiz tutması içindir. 5. Kraliçenin elinde bulunan altın asa Kraliyetin gücünü temsil etmektedir. Devletin zenginliğini göstermek için kıymetli taşlarla süslenmiştir. Aynı zamanda asa ve haçlı küre Kilisenin otoritesi ve hükümdarın inancın koruyucusu olacağını sembolüdür 6. Kraliyet pelerini beyaz elbiseye göre çok daha gösterişli ve ihtişamlıdır. Devletin gücünü göstermektedir. Altın rengi olması devletin zenginliğini göstermektedir.

Tablo 4: Birinci Sezon Beşinci Bölüm, 45:11 ve 45:34.Dakika Görseli Analizi

Kültürel Kodlar: Taç giyme törenindeki kıyafetlerdeki kültürel kodlar iki aşamalı olarak ifade edilmiştir. Birinci aşamada sade gelinlik gibi görünen beyaz ipek bir elbise ile Kraliçenin zor zamanlardan geçen ülkesinin içinde bulunduğu duruma bağlı olarak yaşadığı sade hayatı ve tıpkı evliliğindeki gibi saf ve masum bir şekilde tahta çıktığı gösterilmiştir. Bu durumda hiçbir takı aksesuarının olmaması sadeliğin ve gösterişten uzak hayatı anlatmaktadır.

İkinci aşamada ise tacın giyilmesinden sonra Kraliçenin bundan sonra devleti temsil etmesinden dolayı beyaz elbisenin üzerine giydiği kraliyet pelerini onun devlet zırhına büründüğünü kendi bireysel sade yaşamından çıkıp devletin ihtişamını ve zenginliğini temsil ettiğini göstermektedir. Elinde altından yapılmış kraliyet asaları devletin gücünün ve zenginliğinin Kraliçenin elinde olduğunu ve devletin gücünü temsil eden asayı tutan elinde beyaz eldiven olması devletin kutsal sınırlarına karşı elinin temiz olacağını göstermektedir. Tacın gösterişli olması ve değerli taşlarla

süslenmiş olması 2.Dünya savaşından çıkmış olan adeta küllerinden yeniden doğan İngiltere'nin gücünü ve zenginliğini göstermektedir.

Tacın haç şeklinde tasarlanması Kraliçenin inancın ve kilisenin koruyucusu olacağını simgelemektedir (Wilkinson, 2011: 221).

Dördüncü Sezon Sekizinci Bölüm

Bu bölümde ağırlıklı olarak işlenen konu Kraliçe II. Elizabeth'in Birleşmiş Milletler Cemiyeti konuşmasıdır.

Görsel 6: Birleşmiş Milletler Cemiyeti Toplantısı - Dördüncü Sezon Sekizinci Bölüm, 14:16.Dakika (URL-5).

Gösterge	Düzanlam		Yananlam
	Gösteren	Gösterilen	Kültürel Kodlar
The Crown dizisi Birleşmiş Milletler Cemiyeti Toplantısından bir fotoğraf	1. Şapka 2. Çanta 3. Eldiven 4. Elbise 5. Çiçek demeti	1. Fiyonklu ve uzun kenarlıklı şapka 2.Krem rengi çanta 3. Beyaz eldiven 4. Kırçilli takım elbise erguvan rengi şapka 5. Kır çiçeklerinden hazırlanmış küçük bir çiçek demeti	1. Şapka Kraliçenin diğer insanlar arasında seçilmesini sağladığı gibi erguvan renginde olması asaletin ve zenginliğin sembolüdür. Şapkanın geniş kenarlıklı olması hem Birleşmiş Milletler Cemiyetinin hem de İngiltere'nin kuşatıcılığı göstermektedir. 2. Beyaz çanta, kıyafetin bir dizim oluşturmasında tamamlayıcı bir aksesuar olmakla birlikte Kraliçenin karşısındaki insana mesaj vermede ve karşıya mesafe koymada kullanılan bir eşyadır. 3. Beyaz eldivenler kraliçenin yönetimde temiz kaldığının bir göstergesi olmakla birlikte devlet sırlarının temiz ve güvenli ellerde olduğunu göstermektedir. 4. Elbisenin kırçilli olması Birleşmiş Milletler Cemiyetinin çok uluslu olmasını ve erguvan rengine yakınlığı ise İngiltere'nin ve Kraliçenin asaletini göstermektedir. 5. Çiçeğin özellikle zenci bir çocuğun elinde olması Kraliçe'nin ırkçılığa karşı oluşunun göstergesidir. Kır çiçeği olması güzelliklerin kraliyete sunulmasını göstermektedir.

Tablo 5: Dördüncü Sezon Sekizinci Bölüm, 14:16.Dakika Görseli Analizi

Kültürel Kodlar: Şapka İngiliz kültüründe çok önem verilen bir giysidir. Kraliçe'nin Birleşmiş Milletler Cemiyetini ziyaretinde erguvan renginde geniş kenarlı bir şapka giymesi hem Kraliçe'nin bir toplulukta fark edilmesini hem de asaletini göstermektedir. Şapkanın geniş kenarları ise Birleşmiş Milletler Cemiyetinin ve İngiltere'nin kuşatıcılığının göstergesidir.

Erguvan moru Bizans hükümdarlarının kıyafetlerinde kullanılan bir renktir. Doğal yollarla üretilen en zor renk olduğu için, tarih boyunca zenginlik, güç ve imparatorluğun simgesi olmuştur (Wilkinson, 2011: 282). Bu bakımdan, Kraliçe'nin kadim imparatorluk geleneklerini sembolik olarak sürdürdüğü söylenebilir.

Beyaz çanta, kıyafetin bir dizim oluşturmada tamamlayıcı bir aksesuar olmakla birlikte Kraliçenin karşısındaki insana mesaj vermede ve karşıya mesafe koymada kullanılan bir eşyadır. Kraliçenin elindeki çantayı taşıma biçimi karşısındaki ile diyalogunda muhataba bir mesaj vermekte ve ona ayracağı süreyi belirtmektedir. Beyaz eldivenler kraliçenin yönetimde temiz kaldığının bir göstergesi olmakla birlikte devlet sırlarının temiz ve güvenli ellerde olduğunu göstermektedir. Ayrıca eldiven dışarı çıktığı zaman çok fazla kişi ile tokalaşan Kraliçe'yi hijyen yönünden koruma amacı da gütmektedir. Elbisenin kırçılı olması Birleşmiş Milletler Cemiyetinin çok uluslu olmasını ve erguvan rengine yakınlığı ise İngiltere'nin ve Kraliçenin asaletini göstermektedir. Çiçeğin özellikle zenci bir çocuğun elinde olması Kraliçe'nin ırkçılığa karşı oluşunun göstergesidir. Kır çiçeği olması güzelliklerin kraliyete ve Kraliçe'ye sunulmasını göstermektedir.

Sonuç

İngiltere kültüründe kıyafetlerle verilen mesajlar ve kıyafetlerin ortak kültürel kodları çok önemlidir. Özellikle Kraliyet ailesinde kıyafetler konusunda çok katı kurallar söz konusudur. The Crown dizisinde bu katı kurallara uygun olarak kostümler kullanılmıştır. Bu çalışmada önceden de belirtildiği gibi Barthes'in (1967) "Moda Dizgesi" çalışmasından yararlanarak inceleme yapılmış, bu doğrultuda da dizide II. Elizabeth karakterinin kullandığı kıyafetlerde oldukça fazla ortak kod içeren göstergeler bulunmuştur. Ele alınan ve geriye kalan diğer bölümlerde, en çok kullanılan ve ortak kültürel kod içeren göstergeler; Beyaz ve sade elbiseler, beyaz eldivenler, beyaz ya da bej rengi çantalar, çiçek demetleri, sade inci kolye ve küpeler olarak sıralanabilir.

Gelinlik benzeri beyaz sade elbiselerle saflık temizlik ve masumiyet anlatırken çok önemli törenlerde bile bu sadelikte elbiselerin kullanılması 2. Dünya savaşından çıkmış bir İngiltere'de halkın geçirdiği zor zamanlarda halka kraliyet ailesinin lüks içinde olmadığını israfta bulunmadığını, halkın ve ülkenin içinde bulunduğu zor zamanlara uygun hareket edildiği mesajı verilmiştir. Ancak devleti temsilin söz konusu olduğu yerlerde, devletin zayıf görünmemesi için devletin gücünü ve zenginliğini göstermek amacıyla çok gösterişli kostümler ve mücevherlerle halka ve dünyaya mesaj verilmiştir.

Taç giyme töreni bu zenginliğin ve ihtişamın kültürel bağlamda en önemli göstergesidir.

Özellikle Kraliçe II. Elizabeth'in sahnelerinde mücevher olarak hep iki ya da üç sıra inci kolye ve inci küpe kullanılması kraliyetin, asaletin, bilgeliğin sembolü olmuştur. Sadece incelenen göstergelerde değil diğer bölümlerde de inci küpe ve inci kolyenin sık kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Eldiven İngiliz kültüründe geçmişi çok eskiye dayanan bir aksesuardır. İlk kullanım amacında ellerin estetik görünmesi ile ilişkiliyken sonra bu kullanım amacı derin kültürel kodlara doğru bir evrilme göstermiş ve yönetenlerin topluma verdiği temiz kalma mesajı olduğu gibi kraliyet gücünün temiz ellerde olduğunun da göstergesi olmuştur. Özellikle taç giyme töreninde sadece kraliyet esasını tutan elde beyaz eldiven olması devlet gücünün ve devlet sırlarının emin ellerde olduğunu topluma ileten bir gösterge durumundadır.

Kraliçe'nin çanta kullanmasında İngilizlerin ortak uzlaşısı ile kabul etmiş oldukları kültürel kodlar gizlidir. Kraliçenin çantayı taşıdığı eli çantayı tutuş biçimi hem karşısındakine hem de yardımcılarına bir mesaj niteliğindedir.

Barthes'e göre kıyafetlerin göstergebilimsel kullanımında dizim oluşturmaya yaracak şekilde uyum oluşturan kıyafet ve aksesuarlar dizide kullanılan kostüm ve kıyafetlerde fazlasıyla mevcuttur. Özellikle İngiliz toplumunda derin kültürel anlamları olan aksesuarlar; taçlar şapkalar, asalar bu yönüyle kullanılmıştır. Öte yandan kraliyet sembolizminin önemli bir öznesi olan Kraliçenin giysi ve aksesuarları, özünde batı kültürünün dayandığı Yunan uygarlığına dek inen ve devamında krallıklara dayanan kültürel kodları da sürdürür nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, dizinin incelenen bölümlerinde Roland Bartes'in Moda Dizgesi çalışmasına uygun ortak kültürel kodlar içeren göstergeler yoğun bir şekilde yer almaktadır. Yalnız dizide gösterilenlerle gerçek hayatta olanlar karşılaştırıldığında daha çok Umberto Eco'nun sinema olmayanı gösteren bir göstergedir ifadesiyle karşılaşmaktayız. Şöyle ki;

Yapılan incelemede Kraliçe II. Elizabeth'in gelinliğinin çok sade gösterilmiş olmasına karşın gerçek hayatta ki gelinliğinin çok değerli taşlarla süslenmiş, gösterişli bir gelinlik olduğu saptanmıştır. Aynı durumu taç giyme törenindeki kıyafetinde görmek mümkündür. Ayrıca Kraliçe II. Elizabeth'in gerçek hayatına dair görseller araştırılıp incelendiğinde dizide gösterildiği kadar sade bir yaşam tarzı olmadığı görülmesine rağmen dizide çok sade bir yaşamı olduğu gösterilmiştir.

Makalede ele alınan konunun özü özel olarak herhangi bir kültüre vurgu yapmak değildir. Dizi endüstrisinin (ve özellikle dünyada en çok izlenen dizilerden birisi olduğu ve anlam kodları güçlü olduğu için The Crown seçilmiştir) dünyayı kuşattığı bir dönemde bu endüstride yer alan ve

önemli bir kültürel gösterge olan giysiler üzerinden sembolik bir okuma yapılmıştır.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Aktulum, K. (2019a). Metinsel türsellik ve moda metinlerarasılık-giysilerarasılık – üstgiysisellik. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 21(21), 1-37.
- Armaoğlu, F. (1999). *20'inci yüzyıl siyasi tarihi 1914-1995*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Atan, N. (2008). Tilki ile yılan metninin göstergebilimsel çözümlemesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 221-245.
- Barthes, R. (1967). *Systeme de la mode*. 1967 Et Novembre 2002 Pour La Présente Édition Tirée Des Euvres Complètes II, Paris: Éditions Du Seuil.
- Brigham, L. C. (1994). The postmodern semiotics of Promethe-us unbound. *Studies in Romanticism*, 33 (1), 31-56.
- Burunsuz, M. (2007). *Semiyolojik açıdan soyut resimde imge*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Daldal, İ. (2020). *Kraliçe Viktorya dönemi giysilerinin günümüz kadın modasına etkisi*. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Doel, M. A. (1996). Postmodern semiotics: Material culture and the forms of postmodern life by M. Gottdiener. *Tran-Sactions of The Institute of British Geographers*, 21 (1), 310-312.
- Dunbar-Hall, P. (1991). Semiotics as a method for the study of popular music. *International Review of The Aesthetics and Soci-Ology of Music*, 22 (2), 127-132.
- Fogg, M. (2014). *Modanın tüm öyküsü*. (çev.: E. Gözgülü), İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Göçmen, P. (2006). *Sanat eseri kullanılan reklamların göstergebilimsel açıdan incelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Grant, M. J. (2003). Experimental music semiotics. *International Review of The Aesthetics And Sociology of Music*, 34 (2), 173-191.
- Guiraud, P. (1994). *Göstegebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hancı, H. (2008). *Göstergebilimin grafik tasarım dersi alan öğrenciler üzerindeki etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İmançer, D. - Özel, Z. (1999). Göstergebilimsel çözümleme ve Pirelli örneği. *Sinemasal Dergisi*, 2, 7-20.
- İnal, A. (2003). *Roland Barthes: Bir Avant-Garde yazarı*. *İletişim Araştırmaları*, 1(1), 9-38.
- Kıran, Z. - Kıran, A. (1996). *Dilbilime giriş*. İstanbul: Seçkin Yayınları.
- Özcan, E. (2007). *Göstergebilimsel açıdan reklam dilinin tüketim toplumuna etkileri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Özdemir, H. (2017). Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığında ulus devletinin oluşumu ve sorunları üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 17-41.
- Özmutlu, A. (2009). *Grafik tasarım atölye derslerinde afiş konusunun uygulama ve çözümleme süreçlerinde göstergebilimsel çözümleme yönteminin kullanımı*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Rıfat, M. (1996). *Göstergebiliminin kitabı*. İstanbul: Düzlem Yayınları.
- Rothfield, L. (1985). From semiotic to discursive intertextuality: The case of Madame Bovary. *Novel: A Forum on Fiction*, 19 (1), 57-81.
- Sezen, E. (2007). *Plastik sanatlarda imgeye özne yaklaşım*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tanyer, S. - Alp, K.Ö. (2020). II. Dünya Savaşı dönemi Vogue dergi kapaklarındaki kadın imgesi ve giyim anlayışı üzerine göstergebilimsel bir çözümleme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(32), 1539-1557.
- Türkcan, B. (2013). Çocuk resimlerinin analizinde göstergebilimsel bir yaklaşım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri - Educational Sciences: Theory & Practice*, 13 (1) . 585-607.
- Yazıcı, S. (2007). *Göstergebilim ve bir uygulama: Kulenin anahtarı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Elektronik Kaynaklar

- Aktulum, K. (2019b). Moda ve metinlerarasılık I: Roland Barthes'ın moda dizgesi, https://www.researchgate.net/publication/332100352_ROLAND_BARTHE_S_VE_MODA_DIZGESI (Erişim: 12.06.2021)
- Baykara, M. (2011). İngiltere'de kraliyeti ayakta tutan nedir? BBC News. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/04/110428royalty_analysis (Erişim: 18.06.2021)
- Kırdemir, İ. (2018). İngiliz Kraliyet Ailesi'nin bilinmeyen tuhaf kuralları. *Vogue* <https://vogue.com.tr/haber/ingiliz-kraliyet-ailesinin-bilinmeyen-tuhaf-kurallari> (Erişim: 22.06.2021)
- Martı, C. C. (2020). Kraliçe Elizabeth: Dünyanın en zengin ve en yaşlı hükümdarının etkileyici hayat hikâyesi. *Listelist Özel*. <https://listelist.com/kralice-elizabeth-hayati/> (Erişim: 13.06.2021)
- Menkes, S. (2016). Kraliçe Elizabeth'in ihtişamlı gardırobuna yakın markaj. *Vogue*. <https://vogue.com.tr/haber/kralice-elizabethin-ihtisamli-gardirobuna-yakin-markaj> (Erişim: 22.06.2021)
- URL-1: Birleşik Krallık tarihi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fik_Krall%C4%B1k_tarihi (Erişim: 12.06.2021)
- URL-2: Kraliçe II. Elizabeth'in hayatı, stili, mücevherleri. <https://www.oggusto.com/lifestyle/kralice-ii-elizabethin-hayati-stili-ve-mucevherleri/> (Erişim: 21.06.2021)

- URL-3: List of The Crown episodes.
https://en.m.wikipedia.org/wiki/List_of_The_Crown_episodes (Erişim:
12.06.2021)
- URL-4: Birleşik Krallık'ın siyasi görünümü. <https://www.mfa.gov.tr/ingiltere-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (Erişim: 11.06.2021)
- URL-5: "The Crown Netflix dizisi. <https://Netflixdizisi.Com/The-Crown/> (Erişim:
21.06.2021)

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etięi Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / *The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Bu makale, her iki yazarın da %50 katısıyla hazırlanmıştır. / *This article was prepared with 50% contribution from both authors..*